

نقش نیروهای مسلح در راهبردهای امنیتی - دفاعی جمهوری اسلامی ایران

مؤلف:

عباس منصوری

(عضو هیأت علمی دانشگاه پیام‌نور مرکز ایلام)

انتشارات هاوار

۱۳۹۷

سیرشناسه	: منصور، عباس، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: نقش نیروهای مسلح در راهبردهای امنیتی - دفاعی جمهوری اسلامی ایران / مؤلف عباس منصوری .
مشخصات نشر	: ایلام: هاوار، ۱۳۹۷ .
مشخصات ظاهری	: ۱۷۲ ص.: جدول ، نمودار .
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۷۳-۴۵-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۹ - ۱۳۶۸. -- دیدگاه درباره نیروهای مسلح
موضوع	: ۱۳۶۸. -- Views on armed Khomeyni forces , Ruhollah, Leader and Founder of IRI
موضوع	: خامنه‌ای، سید علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - -- دیدگاه درباره نیروهای مسلح
موضوع	: ۱۳۱۸. -- Views on armed forces , Sayyed Ali Leader of IRI , Khamene'i
موضوع	: امنیت داخلی -- ایران
موضوع	: Internal security-- Iran
موضوع	: ایران -- نیروهای مسلح
موضوع	: Iran -- Armed forces
رده بندی کنگره	: ۵/۱۵۱۰۱۰۶ SR ن ۱۳۹۷۹۴ م ۹
رده بندی دیویی	: ۴۳/۵۰۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۳۱۷۹۵

انتشارات هاوار

نقش نیروهای مسلح در راهبردهای امنیتی - دفاعی جمهوری اسلامی ایران

مؤلف	عباس منصوری
سال چاپ اول	۱۳۹۷
شمارگان	۱۰۰۰
ناشر	هاوار
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۴۷۳-۴۵-۹
حروف چینی و صفحه آرایی	سجاد حاتمی
طراح جلد	دلارام پری پیکر
قیمت	۲۰۰۰۰ تومان
آدرس ناشر: ایلام، چالیمار، بلوار نماز	تلفن: ۰۹۱۸۸۴۰۶۶۳۰

پیشگفتار:	۱۱
-----------	----

فصل اول: مفهوم شناسی امنیت

تعریف امنیت	۱۷
زمینه‌های اساسی برقراری امنیت	۱۹
الف) تربیت و تزکیه و آموزش	۱۹
ب) عدالت اجتماع	۱۹
ج) امنیت دسته - معی	۱۹
د) امنیت بین المللی	۲۰
عوامل تهدید کننده امنیت (فرد، جامعه، جهان)	۲۰
الف - تجاوز (دشمنی و تعدی)	۲۰
ب - ستمگری و ستم پذیری (ظلم و زیر ظلم شدن)	۲۰
ج - تهدید و ارعاب (محاربه تروریسم)	۲۰
د - استکبار و سیاست سلطه و استثمار	۲۱
سطوح امنیت	۲۱
امنیت داخلی و خارجی	۲۱
امنیت ملی، بین‌المللی و جهانی	۲۲
ابعاد امنیت	۲۵
۱-امنیت سیاسی	۲۵
۲-امنیت اقتصادی	۲۶
۳-امنیت نظامی	۲۸
۴-امنیت اجتماعی	۳۲

۳۳	۵- امنیت فرهنگی
۳۷	امنیت در اسلام
۳۷	الف - امنیت از نگاه قرآن
۳۷	ب- حدیث
۳۷	ج - امنیت از نگاه حضرت امام خمینی (ره) و امام خامنه ای
۳۸	امنیت در رویکردهای مدرن
۳۸	۱- پوزیتیویسم
۳۹	۲- فراطیوژیسم
۴۱	۳- پست مدرنیسم

فصل دوم: ساختار نیروهای مسلح در جمهوری اسلامی ایران و اهداف آن

۵۲	اهمیت امنیت و نقش راهبردی نیروهای مسلح
۵۴	نیروهای مسلح در قانون اساسی
۵۴	۱- پاسداری از استقلال و تمامیت ارضی کشور
۵۴	۲- پاسداری از انقلاب و نظام جمهوری اسلامی ایران
۵۵	۳- ممنوعیت عضویت بیگانگان در ارتش و نیروی نظامی
۵۵	۴- ممنوعیت استقرار پایگاه نظامی خارجی
۵۶	۵- استفاده از امکانات نیروهای مسلح در زمان صلح
۵۶	ویژگیهای کلی و اساسی نیروهای مسلح
۵۹	نیروهای مسلح و راهبرد تامین امنیت از دیدگاه امام خمینی (ره)
۵۹	راهبرد دفاعی امنیتی از دیدگاه امام
۶۰	محور ۱- رسالت نیروهای مسلح در دیدگاه امام (ره) در قبال رهبری
۶۱	محور ۲- رسالت نیروهای مسلح در تامین امنیت ملی
۶۱	الف - رسالت مشترک نیروهای مسلح در تامین امنیت منافع ملی
۶۱	۱- حفظ کیان اسلام

۶۲	۲- حفظ نظام جمهوری اسلامی
۶۲	۳- نگرهبانی از مرزها و نگهداری امنیت و نظم
۶۳	محور ۳- رسالت نیروهای مسلح در حفظ و تقویت بنیه و اقتدار خود
۶۳	۱- آگاهی و بینش سیاسی و امنیتی (بصیرت، شناخت نقاط، بینش اطلاعاتی و امنیتی)
۶۴	۲- امام (ره) و عدم تحزب قوای مسلح
۶۴	۳- ممنوعیت ورود حتی در احزاب صد در صد اسلامی و وفادار به جمهوری اسلامی
۶۵	۴- استقلال
۶۵	الف - استقلال نظامی
۶۵	ب- استقلال سیاسی و فکری
۶۵	محور ۴- رسالت نیروهای مسلح در قبال مردم
۶۶	محور ۵- رسالت نیروهای مسلح در قبال دولت
۶۹	جایگاه و نقش اختصاصی نیروهای مسلح در تامین امنیت (با تاکید بر راهبردهای مقام معظم رهبری)
۶۹	۱- ارتش جمهوری اسلامی ایران:
۷۳	۲- سپاه پاسداران انقلاب اسلامی:
۷۸	۳- نیروی انتظامی

فصل سوم: نیروهای مسلح و راهبردهای تامین امنیت

۸۱	تقویت فناوری‌های دفاعی به مثابه راهبردی در جهت مقابله با نفوذ
۸۴	۱- تضمین امنیت منطقه ای
۸۵	۲- ابتکار و توسعه فعالیت‌های فضایی
۹۴	راهبرد روانشناسی نظامی در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران برای تامین امنیت
۹۵	سیاستگذاری در جهت تقویت عملیات روانی و اهداف آن
۹۵	۱- حفظ آمادگی و توان رزمی
۹۵	۲- ارتقای روحیه و وفاداری

۳- نظم و اطاعت پذیری	۹۶
۴- جلوگیری از جریانات ضد قدرت	۹۶
۵- افزایش آگاهی‌های بازدارنده نسبت به آسیب پذیرها و تهدیدات	۹۶
۶- تقویت سامانه فرماندهی و ولایت مداری	۹۷
۷- افزایش روند و سطح حمایت مردم	۹۷
۸- مقابله با جنگ روانی دشمن	۹۸
۹- جلوگیری از جنگ و رویارویی مستقیم	۹۸
راهبردهای مقابله با نفوذ و تامین امنیت توسط نیروهای مسلح در سند چشم انداز	۹۹
سیاست دفاعی	۱۰۴
۱) تاکید بر ارتقای توانمند های دفاعی	۱۰۴
۲) نظام دفاعی دانش بنیان	۱۰۶
۳) گسترش بسیج عمومی	۱۰۶
۴) تقویت پدافند غیرعامل	۱۰۷
۵) توزیع و پراکندگی سازکارهای دفاعی	۱۰۸
۳) امنیت در فضای سایبر	۱۰۹
مردم پایگی در دفاع	۱۱۲
خودکفایی	۱۱۴
راهبردهای مقابله با نفوذ و تامین امنیت توسط نیروهای مسلح در قوانین رنام توسعه	۱۱۵
اتخاذ راهبرد تهدید در مقابل تهدید	۱۱۹
۴- اتخاذ الگوی بازدارندگی در جهت تامین امنیت توسط نیروهای مسلح	۱۲۵
۱- انواع الگوهای بازدارندگی در سیاستگذاری‌های جمهوری اسلامی ایران	۱۲۵
۲- راهبرد بازدارندگی و مؤلفه های آن	۱۲۷
جمهوری اسلامی ایران و تلاش در جهت تقویت تکنولوژی دفاعی توسط نیروهای مسلح	۱۳۱
۱- تمرکز بر دشمن	۱۳۴
۲- راه های تمرکز بر دشمن	۱۳۵

سیاستگذاری در جهت تقویت توان موشکی در جهت افزایش امنیت	۱۳۶
مانورها و رزمایش‌های نظامی	۱۴۶
راهبرد تشکیل ائتلاف‌های نظامی و تامین امنیت	۱۴۷
سپاه و راهبردهای تامین امنیت	۱۵۰
الف: کارکردهای ارزشی و هویتی	۱۵۶
ب: نقش ساختاری در امنیت ملی	۱۵۸
نهادی ماندن سپاه	۱۵۹
راهبرد بصیرت‌افزایی در نیروهای مسلح	۱۶۰
نیروهای مسلح و مقابله با نفوذ و تامین امنیت در راهبردهای امام خمینی(ره) و مقام معظم رهبری	۱۶۱
الف: امام خمینی (ه)	۱۶۱
تقویت فناوری	۱۶۱
مقام معظم رهبری	۱۶۲
تقویت فناوری	۱۶۳
چگونگی تاثیرگذاری نیروهای مسلح بر اقتدار در نظام جمهوری اسلامی ایران از دیدگاه امام خمینی و مقام معظم رهبری	۱۶۳
بعد دفاعی امنیتی اقتدار	۱۶۶
نتیجه‌گیری	۱۶۹
فهرست منابع	۱۷۱

پیشگفتار:

محیط امنیتی جهان امروز را فضای عدم اطمینان احاطه کرده است زیرا دنیای امروز در حال انتقال از نظم کهنه جهانی به سوی نظم جدیدی است که معیارها و شاخصهای آن ناشناخته و مبهم است. در دوران جنگ سرد جهان در بیم یک جنگ جهانی تمام عیار به سر می برد که در آن فرض استفاده از سلاحهای هسته ای بخش عمده ای از استراتژی نظامی بر قدرت را شکل می داد. در آن دوران تقریباً تمامی منازعات منطقه ای در قالب رقابت در ابر قدرت به وقوع می پیوست و در نتیجه اهداف، ابعاد، ماهیت و مشخصات چنین جنگهایی به بیان عمده در کنترل ابرقدرتها بود زیرا چنین تصور می شد که یک نزاع منطقه ای که در حاشیه رقابت و مخاصمه دو ابر قدرت صورت می گیرد، اگر کنترل و مهار نشود امکان دارد دامنه آن به سطوح بالاتر جنگ وجود دارد و هر آن می تواند به یک جنگ عالمگیر تبدیل گردد. در آن دوران، دامنه تهدیدات قابل اندازه گیری بود و توازن نظامی در بلوک شرق و غرب که توازن وحشت نام داشت نوعی پایداری ایجاد نموده بود. در عصر جنگ سرد تنها پدیده عظیم و منحصر به فردی که در اطللس جغرافیای سیاسی جهان به وقوع پیوست و طبیعت و سوی رفتار آن مستقل از قواعد بازی در نظام بین الملل بود.

با توجه به این مسائل، جوامع انسانی برای حفظ حکومت، استقلال و تمامیت ارضی و تأمین امنیت خود ناگزیر از فراهم نمودن نیروی نظامی هستند. استقلال و امنیت هر کشور و دولت اعم از داخلی و خارجی نیز در پرتو قدرت و توان نظامی تأمین می گردد. مقابله با مهاجمان خارجی یا کسانی که در داخل کشور با نقض قوانین، امنیت اجتماعی را مختل می کنند، جز با توان نظامی حل نمی شود. از این رو کشورهای

مختلف بدین منظور تشکیل و سازماندهی نیروهای مسلح خود را در راستای دفع خطرهای خارجی و داخلی طراحی می‌کنند و با تشکیل سازمانها و نهادهای نظامی خاص، افراد کارآمد و توانا را به استخدام در می‌آورند.

در نظام جمهوری اسلامی ایران، موضوع نیروهای مسلح از نظر اعتقادی نیز مورد توجه قرار گرفته است؛ زیرا مبنای حکومت ایران، اعتقادات اسلامی است و یکی از تفاوت‌های اساسی حکومت اسلامی با سایر نظامهای سیاسی، امور نظامی آن است. دیدگاه اسلام نسبت به دفاع و جهاد، زیربنای ساختار نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران است. اساس رفتار اسلام، امور نظامی منحصر به ارگان و یا افراد خاصی نیست، بلکه عمر مردم را وقفه دارند برای حفظ و حراست از اسلام و مرزهای حکومت اسلامی بگونه‌ای که در حال حاضر که در غالب کشورها این امر به عنوان شغل برای گروهی از مردم یا با دیدی آرمی‌تر، به عنوان یک امر ملی و با انگیزه میهن‌پرستی و وطن‌دوستی تلقی می‌شود، در اسلام از منظری بالاتر و بالاتر به عنوان یک وظیفه الهی محسوب می‌گردد.

با توجه به این امر، نقش نیروهای مسلح را در امنیت ملی و مقابله با نفوذ دشمنان را می‌توان در دو بعد مورد بررسی قرار داد: ۱- در بعد داخلی ۲- در بعد خارجی. در بعد داخلی، یکی دیگر از انواع چالشهایی که نظام جمهوری اسلامی ایران با آن روبرو بوده و خواهد بود، تلاش دشمن در ایجاد بحران داخلی است. البته همواره خطرناکترین شکل تهدید، ترکیب یک تهدید خارجی با عوامل بحران زای داخلی است که ابعاد جدال را وسعت می‌بخشد. از آغاز پیروزی انقلاب تاکنون حوادث مهم و اتفاقات داخلی گسترده‌ای به وقوع پیوسته است. حوادثی نظیر شورشی خلق عرب در خوزستان، حوادث کردستان، آمل، گنبد، سیستان و بلوچستان، پدیده ترور توسط منافقین، حادثه ۳۰ خرداد سال ۶۰، انفجار دفتر حزب جمهوری اسلامی، شهادت رهبران و مسئولان نظام، هواپیما ربایی و حوادثی که طی سالهای اخیر در بعضی از

شهرهای کشور رخ داد، همگی زنجیره به هم پیوسته توطئه ها و بحرانهایی بوده است که به منظور براندازی و تضعیف نظام جمهوری اسلامی ایران هدایت شده اند. نکته مهم این است که این حوادث با یک جنگ وسیع خارجی توأم بوده و دقیقاً هنگامی اتفاق افتاده اند که نظام در حال شکل دهی بنیادها و پایه‌های حاکمیت و اقتدار خویش بوده و مسئولان آن در برخورد با چنین بحرانهایی تجربه کافی نداشته اند. با این حال، نیروهای مسلح با توجه به اصول اعتقادی و همچنین عامل رهبری (حضرت امام خمینی و رهبر معظم انقلاب اسلامی) توانستند تهدیدات امنیتی را خنثی سازند.

نقش نیروهای مسلح در کنترل و مهار بحرانهای داخلی بسیار وسیع و گسترده است. حضور رفق این نبردها در کردستان و اعاده امنیت پایدار در این منطقه حساس و استمرار این نقش تا به امروز، کنترل ناامنی در سیستان و بلوچستان و برقراری امنیت در جهت ایجاد توسعه پایدار و محرومیت زدایی در این بخش وسیع از کشور و استمرار این نقش حیاتی تاکنون، سبب گریه‌های محارب، خنثی سازی توطئه‌های هواپیما ربایی، حفاظت از اماکن حساس انقلاب و همگی نشان دهنده نقش مهم نیروهای مسلح در بهبود امنیت داخلی جامعه اسلامی ایران می‌باشد.

در بعد خارجی نیز باید اشاره داشت که نظر به محیط امنیتی جهان امروز، روابط بین الملل، طبیعت سیاسی نظام جمهوری اسلامی ایران و ارتباطی جایگاه ایران در روابط بین الملل چنین بر می‌آید که امکان مشارکت ایران در یک پیمان امنیتی منطقه‌ای یا عضویت در یک اتحاد نظامی وجود ندارد، زیرا عوامل مؤثر بر شکل‌گیری نظامهای امنیتی و یا اتحادهای نظامی به منظور دستیابی به قدرت مکمل، تقویت قدرت دفاعی و دستیابی به توازن قوا عبارتند از

۱- درک مشترک دولتهای عضو از تهدیدات خارجی (اعتقاد به یک تهدید مشترک بین دول عضو)

۲- وجود منافع امنیتی، اقتصادی و سیاسی مشترک

۳- وجود فرهنگ و مواضع سیاسی واحد

با نظر و توجه به موارد فوق، چنین استنباط می‌شود که هیچیک از قدرتها با دولتهای منطقه دارای درک و تفسیر مشترکی از تهدیدات خارجی با جمهوری اسلامی ایران نیستند، زیرا از دیدگاه اغلب دولتهای منطقه و همجوار، ایالات متحده آمریکا و قدرتهای غربی یک حامی و متحد امنیتی محسوب می‌گردد، در حالی که از دیدگاه نظام جمهوری اسلامی، ایالات متحده آمریکا خطرناکترین و جدی‌ترین تهدید امنیتی به شمار می‌رود. جایگاه و نقش نیروهای مسلح در برقراری امنیت ملی در مقابل تهدیدات خارجی به عوامل زیر وابسته می‌باشد:

۱- قدرت بازسازی جنگ

۲- وجود تاریخ نظامی، رخنه‌ها و اجراء جنگهای موفق

۳- میزان توانایی در هدایت به‌انتهای وسیع

۴- موقعیت ژئوپولیتیک و جغرافیایی و اساسی

۵- قدرت و توانایی ساختارهای داخلی

به طور کلی باید گفت که از زمان شکل‌گرفتن انقلاب اسلامی تاکنون در هر زمینه‌ای که نظام نوپای جمهوری اسلامی با تهدیدات امنیتی و تلاش دشمنان برای نفوذ مواجه شده است، نیروهای مسلح توانسته است نقش و وظایف خود را به خوبی به انجام رساند. در حال حاضر نیروهای مسلح از هر جهت آماده دفاع از انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن می‌باشد. در واقع، با وجود ارتش، نیروی انتظامی، سپاه و بسیج، نظام جمهوری اسلامی از لحاظ امنیت جایگاه مهمی در منطقه دارد زیرا این نیروها از نظر سازمانی، فناوری، تجهیزات نظامی، اطلاعاتی، امنیتی و نیروی انسانی دارای بهترین وضعیت ممکن می‌باشد. علاوه بر آن نیروهای مسلح از نظر معنوی، اعتقادی روحیه ایثار، فداکاری و شهادت طلبی نیز در میان نیروهای مسلح دنیا از جایگاه مطلوبی برخوردار است.